

Een lekkere portie voer

Tekst en foto: Wilma Wolters

Raar weer hier, mindere oogsten, maar ook heel goede oogsten in landen om ons heen. Het heeft allemaal zo z'n invloed op het voer voor de geiten. Tijd om daar weer eens heel bewust naar te kijken.

Niets is zo veranderlijk als het weer', schreven we in het artikel over luzerne, verschenen in het laatste nummer van Geitenhouderij. Een oude wijsheid die nog steeds geldt, dat is wel gebleken. Sinds dat artikel, waarin de uitzonderlijke droogte in het voorjaar aan de kaak werd gesteld, hebben we allerlei soorten weer gehad. Het is vooral natter geworden. Op dit moment is het niet zozeer de vraag óf er ruwvoer groeit, maar vooral welke kwaliteit dat heeft en of het fatsoenlijk van het land afkomt. Maar die bedenkingen hebben we misschien volgende week ook al niet meer. Zo rechtvaardigt het weer als vanzelf een nieuw artikel over voer.

Eigen ruwvoer verbeteren

Bij een tegenvallende oogst of duur krachtvoer grijp je soms naar alternatieve voeremiddelen. Maar bedrijven die hun eigen gras en/of maïs inkuilen, kunnen op dat punt vaak nog wat zaken optimaliseren. Dat is de mening van Wilbert Smulders, specialist herkauwers bij Boerenbond Deurne. Op de geitenstudiedag van deze voerleverancier op 5 juli in Oirschot gaf hij hiervoor veel praktische tips. 59 geitenhouders bezochten de dag. Ten eerste helpt het kiezen van een goed ras, zowel voor gras als maïs. Voor een grasras is een hoge opbrengst belangrijk. Bij maïs ziet de herkauwspecialist liever geen stay-green- of korrelmaïsrassen voor geiten. Vervolgens noemde Smulders een aantal belangrijke zaken rondom landbeheer. "Bestrijd mollen in grasland, want zand in je kuil haalt de voederwaarde enorm omlaag. Om opbrengstderving te voorkomen is onkruidbestrijding raadzaam. Vanzelfsprekend is een goede bemesting voor zowel gras als maïs belangrijk." Daarom raadt Smulders aan eenmaal per jaar een mineralenonderzoek te laten doen. "En bekalk het maïsland, want daar daalt de pH elk jaar." Voordat je de gewassen van het land haalt, zou je een aantal dingen moeten weten: "Wil je deze kuil in zomer of winter voeren, waar leg je hem neer, hoe hoog maak je de kuil in verband met de voersnelheid, en leg je hem in de sleufsilos neer, op een voerplaat of laat je hem in folie pakken en hoe dek je de kuil af?" Nog een tip: leg kuilen zoveel mogelijk

met zon en wind mee, dan heeft broei minder kans als de kuil eenmaal aangebroken is.

Maaien, oogsten, inkuilen

Gras maaien doe je met zonnig weer. Maar als het daarvoor een paar dagen donker weer is geweest, kun je best nog een paar dagen wachten. "Dan zijn de suikers en het eiwit beter benutbaar", aldus Smulders. De maai-periode is vaak een tijd van stress. "Als de buurman bezig is, kan een veehouder vaak niet meer wachten. Toch wil ik aanraden in het voorjaar soms nog even te wachten, zodat de opbrengst hoger wordt. Maar in de zomer zou ik juist niet te lang wachten met maaien; dan liefst binnen 5 tot 6 weken weer." Laat de veldperiode niet te lang duren, maximaal twee dagen. "Als je het laat liggen, verdwijnen de suikers uit het gras en dat gehalte kan te laag worden voor een goede conservering." Toevoegmiddelen worden de laatste jaren steeds vaker gebruikt. Prima, vindt Smulders, maar hij heeft wel zijn twijfels over de toepassing ervan. "Heeft je graskuil een drogestofpercentage van beneden de 40, voeg dan een conserveermiddel toe. Licht het drogestofpercentage boven 45 tot 50, dan is een broeieremmer aan te bevelen. Een conserveermiddel en een broeieremmer gebruik je dus nooit beide in één kuil."

Maïs op het juiste moment oogsten is lastig. Te vroeg oogsten betekent opbrengstderving, maar bij een te late actie gaat de kwaliteit omlaag en is er kans op mycotoxines. "Tussen 33 en 38 procent drogestof oogsten is geen gemakkelijke opgave. De korrel moet donkergeel zijn, nog vochtig aan de spilzijde, maar de inhoud ervan hard."

Gebruik voor het oogsten van maïs altijd een korrelkneuzer om te voorkomen dat hele korrels onbenut door de geit heen gaan. De deeltjesgrootte van maïskuil hoort rond 6 tot 8 mm te liggen, maar bij een nattere kuil is 10 mm ook prima. Tabel 1 somt de tips nog eens op.

Kuil bekend, nu de rest

Tot slot is het, voor het completeren van het rantsoen, goed om te weten wat je voert. Smulders adviseert om een paar weken voor het aanbreken van een kuil deze te analyseren. "Dan krijg je de meest nauwkeurige uitslag.

Maar soms wil je al eerder weten wat je op je bedrijf hebt liggen en laat je de analyse eerder uitvoeren."

Weet je eenmaal wat er in je kuilen zit, dan kun je daarop het krachtvoer aanpassen. Nutritionist herkauwers bij Boerenbond Deurne Erik Boterman kon daar van alles over vertellen op de studiedag. Zetmeelrijke voeremiddelen worden vooral ingezet om de melkproductie te verhogen. Suikerrijke producten in een rantsoen bevorderen de smaak en dus de voeropname. Celwandrijke gewassen zorgen voor een goede penspriek en voor een verhoogde microbiële activiteit. De eigenschappen die verschillende voeremiddelen hebben, zijn weergegeven in tabel 2.

Enkelvoudige grondstoffen

Heb je je gras- en maïskuilen prima voor elkaar, of voer je dat niet, dan loont het wellicht om je te verdiepen in het voeren van enkelvoudige grondstoffen. Dat heeft namelijk voordelen, zo hoorden de aanwezigen tijdens de studiedag. Vooral ben je flexibeler; je kunt sneller inspelen op prijsontwikkelingen en op een (tegenvallende) oogstsituatie. Je zou dus, in theorie, altijd een relatief goedkoop en passend rantsoen hebben. Juist dus ook in zo'n bijzonder weer-jaar als 2011, met uitschieters in droogte maar ook in natheid. Maar een compleet rantsoen samenstellen uit enkelvoudige grondstoffen is nauwelijks een optie. Dat vereist het te veel tijd en ook erg veel kennis. Maar het inkopen van één of een aantal enkelvoudige grondstoffen om aan je rantsoen toe te voegen, kan interessant zijn. Natuurlijk zijn ook dat hebben van tijd en kennis niet onverstandig: tijd en energie om de inkoop te doen en de kennis om op het goede moment het goede product te kopen. Bij dat laatste kan Jan van der Zwaan helpen. Hij is salesmanager grondstoffen bij Bracofeed, de inkooporganisatie van Boerenbond Deurne. Op de studiedag sprak hij: "Ik kan advies geven over het juiste inkoopmoment van een grondstof. Elke dag handel ik in tarwe, maïs, sojaschroot, gerst, triticale, rogge, bieten, zonnebloemschroot en noem maar op. Zeker de laatste twee jaar hebben we gezien dat prijzen ineens flink kunnen veranderen. Een goed inkoopmoment is dan belangrijk." Van der Zwaan kan je ook aanraden om een grondstof in voorloop te kopen. In dat geval leg je een grondstof voor langere tijd vast. Voorloop gebeurt in termijnen en per termijn heb je een vast contract en een vaste prijs. "Dat kan heel gunstig uitpakken", aldus Van der Zwaan. De minimale contracttermijn is een maand en de minimale contracthoeveelheid is 32 ton (een volle vracht).

Praktische tips gras- en maïslandbeheer

	Gras	Maïs
Landbeheer	<ul style="list-style-type: none"> mollen bestrijden onkruid bestrijden 	<ul style="list-style-type: none"> kalk opbrengen juiste bemesting
Maaien/oogsten	<ul style="list-style-type: none"> na donkere periode paar dagen wachten met maaien durf in het voorjaar te wachten voor meer opbrengst in de zomer binnen 5-6 weken weer maaien veldperiode maximaal 2 dagen 	<ul style="list-style-type: none"> bij 33-38% drogestof en als er veel korrel is zeker bij 37-38% gebruik een korrelkneuzer
Inkuilen	<ul style="list-style-type: none"> bij 44-55% drogestof bij warm weer 's ochtends of 's avonds inkuilen aanrijden! kuil minimaal 6 weken dicht houd met uitkuilen voldoende voersnelheid aan 	<ul style="list-style-type: none"> aanrijden1 kuil minimaal 6 weken dicht houd met uitkuilen voldoende voersnelheid aan

Enkele voeremiddelen met kenmerken

Productcategorie	Producten	Eigenschappen
Zetmeelrijk	tarwe gerst rogge triticale (tarwe x rogge) maïs sorghum (voederwaarde vergelijkbaar met maïs) tapioca	<ul style="list-style-type: none"> onbestendig zetmeel is snel voer en geeft kans op pensverzuring en klauwbevangingheid bestendig zetmeel wordt verteerd in de dunne darm, opgenomen als glucose en heeft een positief effect op de melkproductie, maar de verteringscapaciteit van een geit voor bestendig zetmeel is beperkt maïs en sorghum bevatten veel bestendig zetmeel
Suikerrijk	melasse Duitse bietenpulp citruspulp johannesbrood (peulvrucht)	<ul style="list-style-type: none"> stimuleren de voeropname, want zijn smakelijk geven kans op pensverzuring, want is snel voer
Eiwitrijk	sojaschroot/schilfers raapzaadschroot/schilfers zonnepitten	<ul style="list-style-type: none"> eiwit mag niet te snel worden afgebroken in de geit (niet te veel onbestendig eiwit), want dan komt er een ammoniakpiek in de pens; die ammoniak wordt omgezet in ureum en dat proces kost energie veel bestendig eiwit voeren heeft geen zin, want dat verdwijnt in de mest
Celwandrijk	sojahullen inlandse pulp luzerne	<ul style="list-style-type: none"> blijven langer in de pens, waardoor meer microbiel eiwit ontstaat
Vetrijk	palmolie (bestendig vet) sojaolie lijnzaad	<ul style="list-style-type: none"> onverzadigd vet heeft een negatief effect op het melkvetgehalte en op de penswerking omdat het een laagje om het voer aanlegt

Spelen met het rantsoen

Ga je meer en vaker met enkelvoudige grondstoffen werken, dan is kennis van rantsoenen en welke invloed grondstoffen hebben op de geit en op elkaar bijna onontbeerlijk. Bovendien is het verstandig om enige sjoegete hebben van de kwaliteit van een product. Deze kunde maakt het voeren van enkelvoudige grondstoffen in ieder geval interessanter en dus leuker. Bovenstaande zaken zijn niet vanzelfsprekend voor een geitenhouder. Maar de voerleverancier kan en wil je er vast bij helpen. ✓